BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3 – 23 stycznia 1931 r.

Nr. Wilno, dn. 1930 roku. **375.**

T r e ś ć n u m e r u:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

	Dział.	Str.
1. "Memeler Dampfboot" o sprawach litewskich w Genewie.-	I.	1.
2. "Lietuvos Aidas" o sprawach litewskich w Genewie.-	"	2.
K r o n i k a.		
3. Rozmowa posła litewskiego w Paryżu z radcą Szumlakowskim.-	"	3.
4. Udekorowanie profesora czechosłowackiego orderem Gedymina.-	"	3.
5. Sprawa polsko-litewska w Lidze Narodów.-	"	3.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

	Dział.	Str.
6. "Memeler Dampfboot" o dyrektorjacie Boetchera.-	VII.	1.
7. "Königsberger Allgemeine Zeitung" w sprawie aktywizacji polityki niemieckiej w Kłajpedzie.-	"	1.

-----oOo-----

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Memeler Dampfboot" o sprawach litewskic w Genewie.

"Memeler Dampfboot" ~~Nrx375xx/Wilbi/x~~ Nr.15 z dn.18.I.1931r.

Art.p.t."Litwa przed Ligą Narodów". Streszczenie:

Podczas bieżącej sesji Rady Ligi Narodów w Genewie rozpatrywane będą trzy sprawy, dotyczące Litwy bezpośrednio.

Jak wiadomo, na ubiegłej sesji Rady przedstawiciel norweski p.Hambro otrzymał zlecenie opracowania sprawozdania całego szeregu spraw, dotyczących obszaru Kłajpedy w zakresie prawno-finansowym. Dr.Zaunius, po powrocie z Genewy, oświadczył przedstawicielom prasy, że ówczesne porozumienie pomiędzy nim a ministrem Curtiusem w sprawie wyborów do sejmiku kłajpedzkiego i utworzenia dyrektorjatu, nosiło charakter polityczny. Druga część natomiast skargi kłajpedzkiej ma znaczenie jurydyczne i wymaga odpowiedniego studjum. Następnie oświadczył wtedy dr.Zaunius, że w tych sprawach o charakterze prawniczym prędzej porozumienie może być osiągnięte, aniżeli co do części politycznej skargi kłajpedzkiej. Dr. Zaunius podkreślił też, że przy uregulowaniu pozostającej wciąż jeszcze otwartą części prawniczej skargi kłajpedzkiej stosować będzie te same metody, co przy uregulowaniu części politycznej. Obecnie wyłonił się na podstawie porozumienia między Zauniusem a Curtiusem dyrektorjat kłajpedzki, tak że obecnie droga do bezpośredniego porozumienia w sprawie drugiej części skargi kłajpedzkiej, jest wolna. Dr. Zaunius obierze niewątpliwie drogę bezpośredniego porozumienia z Niemcami, jak to zresztą wynika z wywodów pół-urzędowego "Lietuvos Aidasa". "Lietuvos Aidas" oświadczył nawet, że cały kompleks spraw, odnoszących się do obszaru Kłajpedy, musi być uregulowany podczas obecnej sesji Rady Ligi Narodów, gdyż nie leży w interesie Litwy pozostawianie kwestji kłajpedzkiej na terenie międzynarodowym. Nie jest przeto rzeczą wykluczoną, że p.Hambro złoży w całej tej sprawie jedynie krótkie sprawozdanie.

Hiszpan Quinones de Leon ma złożyć dwa raporty w sprawie stosunków polsko-litewskich. Raport pierwszy odnosi się do przewidzianych podczas sesji wrześniowej rokowań polsko-litewskich w sprawie unikania incydentów na linji administracyjnej. Rokowania wprawdzie się odbyły, jednak, jak wiadomo, nie doprowadziły do żadnego rezultatu, gdyż Litwa się domagała utworzenia komisji międzynarodowej, zaś Polska - utworzenia mieszanej komisji polsko-litewskiej dla uregulowania lokalnych incydentów na linji administracyjnej. Rokowania będą obecnie kontynuowane w Genewie. Pół-urzędowy "Lietuvos Aidas" jest pod tym względem bardzo optymistycznie nastrojony. Spodziewają się, że uda się w atmosferze Ligi Narodów osiągnąć w sprawie, która zasadniczo ma znaczenie lokalne, całkowite porozumienie.

Trzecia sprawa dotyczy uregulowania polsko-litewskich stosunków komunikacyjnych, które wciąż stanowią jądro litewskiej polityki zagranicznej. Sprawa komunikacji pomiędzy Polską a Litwą przekształciła się stopniowo w ciągu trzech lat ostatnich z politycznej w techniczną. Na podstawie art.23 paktu Ligi Narodów polecono komisji tranzytowo-komunikacyjnej Ligi Narodów złożyć sprawozdanie na podstawie ankiety, przeprowadzonej na miejscu przez dwie podkomisje w celu zorjentowania się, jakie środki należałoby przedsięwziąć, aby "zapewnić i utrzymać swobodę komunikacji i tranzytu, również jak uregulowanie handlu wszystkich członków Ligi Narodów". Treść tego sprawozdania, przedłożonego Radzie Ligi Narodów, została obecnie opublikowana. Komisja tranzytowo-komunikacyjna wychodzi w swym raporcie z założenia, że brak komunikacji i handlu między Litwą a Polską odbija się również na gospodarce międzynarodowej, tak że obecnemu stanowi rzeczy winien być położony kres.

---

brak
Przezxxxxxxxxxxx bezpośredniej komunikacji pomiędzy Pol -
ską a Litwą, cierpi zarówno spław drzewa do Kłajpedy po Niemnie i
dopływach Niemna, jak również komunikacja między Wilnem a Kownem /Ko-
szedary-Landwarowo/, wreszcie - trzy lokalne linje kolejowe wzdłuż
polsko-litewskiej linji administracyjnej: kolejka Święciany-Uciany,
Olity-Orany i Szostakowo-Trakiszki. Po otwarciu komunikacji rzekami
popłynęłoby do Kłajpedy i Królewca przez Litwę drzewo z Polski i z
Rosji sowieckiej. Raport głosi dalej, że odpowiedzialność za brak
spławu drzewa ponosi Polska, gdyż Litwa pozwala na spław drzewa do
Kłajpedy i już opracowała odpowiednie postanowienia. Litwę natomiast
czyni raport odpowiedzialną zautrudnianie komunikacji kolejowej i
brak tranzytu między Wilnem a Kownem. Komisja tranzytowo-komunika-
cyjna Ligi Narodów doszła do wniosku, że bezpośrednia komunikacja to-
warowa, a nawet osobowa, pomiędzy Polską a Litwą, powinna być przy -
wrócona. Podczas jednak, gdy sprawa komunikacji osobowej pozostaje
jeszcze otwartą, nalega komisja Ligi Narodów na wznowienie tranzytu
i ruchu towarów pomiędzy Wilnem a Kownem, ~~żz~~ gdyż leży to w interesie
nietylko Polski i Litwy, lecz także innych krajów. Raport wspomina
przytem o uszczerbku, jaki ponoszą porty: Królewiec, Kłajpeda, Liba-
wa i Ryga, odcięte przy obecnym stanie rzeczy od swoich hinterlan -
dów.

Raport ten niezadawalnia ani Polski, ani Litwy. Polska żą-
da danej idącej stosunków z Litwą, zas Litwa nie chce dopuscić do
bezpośredniej komunikacji z Polską bez poprzedniego rozwiązania
kwestji wileńskiej. Rząd litewski przy każdej okazji podkreśla, że
podjęcie stosunków komunikacyjnych z Polską ma dla Litwy wielkie zna
czenie polityczne. Linja kolejowa Libawa-Romny straciła natomiast sw
gospodarcze znaczenie, gdyż stosunki zasadnicze w międzyczasie się
zmieniły. W związku z tem podkreślić należy, że raport komisji tran-
zytowo-komunikacyjnej opiera się faktycznie na przesłankach raczej t
oretycznych. Jasną jest rzeczą, że przy obecnych warunkach uruchomie
nie linij, jakich domaga się raport, niekoniecznie z gospodarczego
punktu może być usprawiedliwione. Rosja sowiecka oświadcza od lat
całych, że nie jest zainteresowana w tranzycie polsko-litewskim, gdyż
tranzyt z Rosji południowej nie kieruje się już przez Libawę czy Kró-
lewiec. Polska również w międzyczasie rozbudowała port Gdyński.
Wreszcie łotewski premjer i minister spraw zagranicznych p.Celminsz
oświadczył podczas swego pobytu w Kownie, że linja Libawa-Romny nie
może mieć już dla Łotwy większego znaczenia.
Pomimo wszystko, raport komisji tranzytowo-komunikacyjnej
~~Ligji~~ Narodów niepowinien być niedoceniany. Przypuszczać należy, że
Litwa raportu tego nie przyjmie i że raport wogóle w Radzie Ligi Na-
rodów nie będzie jednogłośnie przyjęty. Wobec tego zaś, że Rada Li-
gi Narodów podczas sesji bieżącej ma do załatwienia spraw o wiele do-
nioślejsze, liczyć się poważnie należy z odroczeniem całej tej sprawy.

"Lietuvos Aidas" o sprawach litewskich w Genewie.

"Lietuvos Aidas" Nr.14 z dn.19.I.1931 r. Art.p.t."Nasze sprawy w Genewie". Streszczenie:

W dniu 19 b.m. rozpoczęła się 62 sesja Rady Ligi Narodów.
Prasa całego świata się zgadza na to, że sesja ta ma bardzo obszer-
ny zakres działalności. Właściwie wiele uwagi zwraca się na wciągnię-
te do programu sesji sprawy rozbrojenia i mniejszości narodowych. W
sprawach tych szczególnie są zainteresowane Niemcy, wysuwające dosyć
ostre postulaty. Do programu sesji należą też trzy sprawy dotyczące
Litwy. Najważniejszą z nich jest niewątpliwie sprawa rozpatrzenia ra-
portu komisji tranzytowo-komunikacyjnej Ligi Narodów, dotyczącego
komunikacji pomiędzy Litwą a Polską. Sprawa ta tkwi korzeniami w wy-
siłkach polskich w kierunku zlikwidowania kwestji wileńskiej i prze-
niesienia kwestji stosunków z Litwą z płaszczyzny politycznej na
czysto techniczną. Po rezolucji Rady Ligi Narodów z dnia 10 grudnia

1927 r., zalecającej Polsce i Litwie nawiązanie bezpośrednich roko-
wań w celu osiągnięcia przyjaznych stosunków sąsiedzkich, od których
zależy pokój, Polska dokładała wysiłków, ażeby rokowania te doprowa-
dziły do porozumieniaprzynajmniej w różnych kwestjach technicznych,
w pierwszym rzędzie - w zakresie komunikacji. Polska wysunęła postu-
lat wznowienia komunikacji kolejowej, pocztowej, telegraficznej i
telefonicznej, uważając, że komunikacja taka powinna doprowadzić do
naiwząania konsularnych stosunków pomiędzy obu krajami. Jednak te po
skie wysiłki w porę zostały przez rząd litewski należycie ocenione.
Konferencja polsko-litewska, która się odbyła w 1928 r. w Królewcu,
nie dała Polsce tego, do czego dążyła . Rada Ligi Narodów z 1928 r.
/sesja grudniowa/ poleciła zbadanie kwestji komunikacji pomiędzy Pol
ską a Litwą komisji komunikacyjnej. We wrześniu 1930 r. komisja zło-
żyła w Genewie Radzie Ligi Narodów raport, który zalecał: 1. Otwar-
cie xxxxx komunikacji Niemnem /spław lasu/, na mocy 332-337 art.
traktatu wersalskiego. i 2. Wznowienie komunikacji na linji Landwaro-
wo-Koszedary ze względu na to, że linja ta obsługuje międzynarodowy
tranzyt towarów. W swym raporcie komisja techniczna Ligi Narodów
konstatuje, że spław lasu Niemnem jest udaremniany ze strony Polski.
Litwie zarzuca się jedynie to, że domaga się ona zmiany personelu ob-
sługi tratw przy przekraczaniu linji administracyjnej na personel-,
składający się z obywateli Litwy, co jest niezgodne z 334 art. trak-
tatu wersalskiego. Co się tyczy linji kolejowej Landwarowo-Koszeda-
ry, tranzyt towarowy tą linją może być - według orzeczenia komisji -
bez żadnych przeszkód wznowiony.Wznowienie tej linji oparte jest -
zdaniem komisji - nainteresach państw trzecich i na międzynarodowych
zobowiązaniach Litwy.

Komisja wypowiada się bardzo ostrożnie w sprawie bezpośred-
niej komunikacji między Polską a Litwą, zalecając jedynie bezpośred-
nie rokowania w tej sprawie w ramach rezolucji z 10 grudnia 1927r.

Jasną jest rzeczą, że raport komisji nie zadawalnia postu-
latów polskich pod żadnym względem. Z drugiej strony, rząd litewski
również nie może się zgodzić z wnioskami komisji ani co do spławu
drzewa Niemnem, ani też co do linji Landwarowo-Koszedary. Jak widać,
inaczej postanowienia traktatu wersalskiego, konwencji kłajpedzkiej
i statutu barcelońskiego interpretuje rząd litewski, inaczej rząd pol
ski, a inaczej komisja techniczna Ligi Narodów. W związku z tem po-
wstać może spór czysto prawniczy co do raportu komisji. Wątpić nale-
ży, czy wobec różnic i wątpliwości, skomplikowana sprawa komunika-
cji między Polską a Litwą będzie na sesji bieżącej rozstrzygnięta.-

R o z m o w a   xxxxxxxxx p o s ł a   l i t e w s k i e g o   w   P a r y ż u   z
r a d c ą   S z u m l a k o w s k i m . Dnia 17-go stycznia poseł li-
tewski w Paryżu p.Klimas odbył rozmowę z radcą polskiego M.S.Zagr.
Szumlakowskim w związku z rokowaniami polsko-litewskiemi w Berlinie
co do incydentów na linji administracyjnej.-

U d e k o r o w a n i e   p r o f e s o r a   c z e c h o s ł o w a c-
k i e g o   o r d e r e m   G e d y m i n a . Prezydent Litwi udekoro-
wał orderem Gedymina II stopnia byłego czechosłowackiego chargé
d'affaires w Litwie prof.Galię. Ceremonja wręczenia orderu odbyła się
dnia 13-go b.m. w litewskiem poselstwie w Pradze.-

S p r a w a   p o l s k o - l i t e w s k a   w   L i d z e   N a r o-
d ó w . Według otrzymanych w Kownie wiadomości, dnia 23-go b.m. w Li-
dze Narodów będzie rozważana kwestja polsko-litewska. Kwestję będzie
referował Quinones de Leon. Sprawę Kłajpedy zreferuje norweski minis
ter spraw zagranicznych Mevinkel. Litwa przedłoży swe uwagi co do te-
go referatu. Panuje przekonanie, że Litwa, jak i poprzednio, nie bę-
dzie się sprzeciwiała spławowi drzewa Niemnem, nie zgodzi się jednak
na inny rodzaj komunikacji tranzytowej. Przedstawiciele Litwy i Pol-
ski przedłożyli Radzie L.N. ogólne sprawozdanie w sprawie uregulowa-
nia incydentów na linji administracyjnej.W sprawozdaniu tem przedsta-
wione jest stanowisko obu państw,którego,jak wiadomo, nie udało się
uzgodnić.Min.spr.zagr.Zaunius otrzymał w Genewie szereg listów od
Litwinów amerykańskich,którzy domagają się Wilna i żądają,aby Litwa
nie szła na ustępstwa również i w kwestji kłajpedzkiej.-

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

"Memeler Dampfboot" o dyrektorjacie Boetchera.

"Memeler Dampfboot" Nr.9 z dn.11.I.1931 r. Art.p.t."Dyrektorjat Boetchera". Streszczenie:

Nareszcie powstał nowy dyrektorjat. Rokowania, zapoczątkowane w połowie listopada r.ub. pomiędzy gubernatorem a partjami większościowemi sejmiku, dopiero w ostatnich dniach doprowadziły do konkretnego zakończenia. Cała Kłajpeda, a nawet cała Litwa, śledziły z zainteresowaniem za przebiegiem rokowań. Na szachownicy politycznej ukazywali się coraz nowi kandydaci na prezydenta. Urząd prezydenta dyrektorjatu Kłajpedzkiego jest jednem z najważniejszych i najbardziej odpowiedzialnych stanowisk na obszarze Kłajpedy. Z tego też punktu widzenia należy traktować sprawę wyboru prezydenta. Prezydentem dyrektorjatu nie mogła zostać osoba pierwsza lepsza. Najważniejszą rzeczą jest przytem stosunek prezydenta do autonomji kłajpedzkiej. Z tego też punktu widzenia traktowały sprawę partje większościowe, bądź podczas wysuwania własnych kandydatur, bądź też podczas odrzucania kandydatów innych. Zgodzono się nareszcie na kandydaturę Boetchera.

P. Boetcher nie wysuwał się dotychczas na czoło politycznego życia w Kłajpedzie. Niemniej jest on przychylnie dla sprawy kłajpedzkiej usposobiony. Przynajmniej takie przekonanie miały partje większościowe, zgadzając się na wybór p. Boetchera. Rzecz prosta, dyrektorjat Boetchera, jak każdy inny, ma też opozycję w postaci sfer kupieckich. Zaznaczyć bowiem, należy, że prezydent Boetcher jest z zawodu rolnikiem. Kupiectwu kłajpedzkiemu wydaje się więc, że p. Boetcher będzie bronił interesów rolnictwa z uszczerbkiem dla interesów kupiectwa.

Naogół powitać należy utworzenie dyrektorjatu Boetchera z uznaniem. Dobrał on sobie współpracowników, których osoby gwarantują należyte prowadzenie obranych przez nich resortów. Spodziewać się należy, że Kłajpeda do nowego dyrektorjatu się nie rozczaruje i że pracować on będzie pomyślnie dla dobra Kłajpedy i państwa litewskiego.-

"Königsberger Allgemeine Zeitung" w sprawie aktywizacji polityki niemieckiej w Kłajpedzie.

W związku z opuszczeniem przez niemieckiego konsula generalnego p. Maenssa swego dotychczasowego stanowiska, poświęca "Königsberger Allg. Zeitung" sprawie kłajpedzkiej specjalny artykuł p.t. "O kraj Kłajpedzki". Pismo domaga się w artykule tym aktywizacji polityki niemieckiej w Kłajpedzie przeciwko Litwie. W tym celu głosi pismo potrzebę ujednostajnienia polityki niemieckiej w Kłajpedzie i w Litwie również pod względem organizacyjnym. Zdaniem pisma, Kłajpedzianie odnoszą wrażenie, że autonomja kłajpedzka nie jest należycie broniona ze strony posła niemieckiego w Kownie. Pismo zapewnia Niemców litewskich, że jednym z głównych punktów polityki wschodnio-pruskiej jest obrona niemieckości Kłajpedy. W kompleksie polityki niemiecko-litewskiej, sprawa Kłajpedy pozostaje najważniejsza. Niemcom wschodnio-pruskim zależy na tem, aby ujednostajnić politykę niemiecką w Kłajpedzie i w Litwie wogóle, bowiem spraw Kłajpedy nie da się oddzielić od całokształtu polityki niemiecko-litewskiej.-